

ELKARRIZKETA

IRATZ
URRUTIA

Jose Enrike Urrutia Copeau (Iurreta, 1954) idazle zehar origina- la da euskal letren uni- versioan. Hotzen erakusgarri da berriki aurkeztu duen 'Pelegrinak' lana (Pamiela, 2018). Bertan, erlijioa hartu du ar- datz. Hogeitako kontakizunen bi- dez, irakurleoi munduan ba- rrena bidaisteko eta tokian tokiko erlijio-kontu ilunen lekuko izateko aukera eskain- tzen digu. Haren euskara klasikoak xarma berezia ematen die utonoei era, testuetan tar- tekotik, autoreak berak egin- dako ilustrazioak ageri dira.

Erlijioa gurxitan agertzen da egungo euskal literaturan. Halere, zuk gai horri heldu diozu. Zergatik?

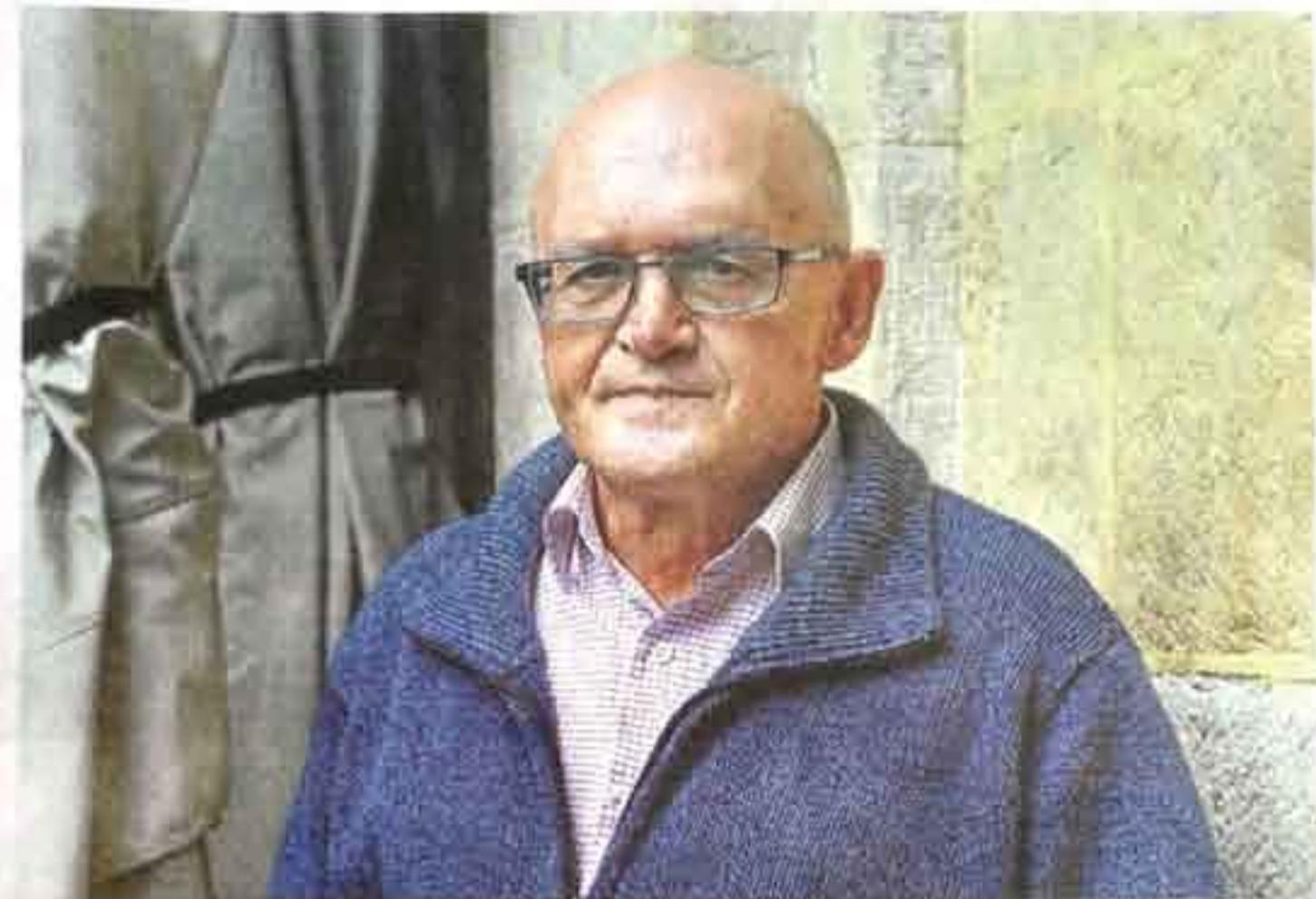
—Idaztean nire helburua isto- riorak shalik prosoñik hobere- nean kontarrea da. 'Pelegrinak' delako honetan erlijioak geratu dira ardatz nagusi, bai- na nik ez ditu nahi izan erlijioez tratatu bat egin, are guodago teología bihurtu. Nik hizkuntza nahi dudan etan maneiatzeko idazten dut, hori da nire atsegina, zertaz idaz- ten dudan ez da hain garra- trizko. Ipuin batzuek halaber esan daiteke, etxiloien ordez, arrazakeriaz, eskiabotzaz edo tiranoez direla.

Munduko eskualde askoko- ko erlijioak islatu dituzu. Lan bibliografiko handia egingo zenuen, ezta?

—Bai homxe! Neute mende gu- tian egun ere Jesuitetan, 'His- toria Sagrada' ikasguia zegoen. Testamentu Zaharra buruz ikasten genuen. Gero, Fran- cziako higanotak (protestan- teak) azzertu nizuen, Leizarraga. Sponde, Nafarroako erre- gina Margarita eta beste, haie- takosak izan ziren-eta. 'Al-Qu- tan' hitu ediziortan izakurrik dantak... 'Hoplita' ipuina ida- tzi surretik Greziako erlijioak ikasi behar izan nizuen, iuza- ro egin ere. Alta, beti izan dut etxiloien inguruiko jakin-mins-

Noraino dira liburuko na- trazioak kontakizun histo- riko eta noraino fikzio?

—Dekmanua 'egiazkoak izan da- teke. Esaterako, 'Siamako lehen martiria' ipuineko Juan de Basurtoaren berri Filipine- tako kronika batean irakurri- nuen; halaber, espanolek amets egoten zutela Korcintxi-

Urrutia Copeau idazleak munduko erlijio ugari ikertu ditu. — JUANTXO LUSA

«Idazlearen eginkizuna da arazoa zuzen planteatzea, ez hora konpontzea»

Jose Enrike Urrutia Copeau. Idazlea. 'Pelegrinak' argitaratu- du, munduko erlijioen gaineko hogeitako narrazioz osatutako liburua

na osoa inharnez eta bere eg- teaz. Beste guztia fikzios da. Batzuetan dena da aurratua, 'Arainen Sanduregia' edo 'Eza- gut itzazu' delakoetan bezala.

Infernua

—Narrazio guztiek iragan urrun batean kokatu diruzu. Harrezkero, aipatzen dituzun erlijioen ezaugarri nagusiek bere horretan iraun dutela esango zenuke?

—Aldaketan jasaten ez due- na ez da gauza iraunkorra», idazti zuen Ovidiok. Batzuetan moldatu egin dira, esaterako, telebistatik entzun me- zak ohikoak bezainbeste ba- lio duela erabakitzean. Baina sakoneko dogma ez zen alda-

tuko, bestela iduri huke beste erlijio bat dela. Halatan, harri- tu egin nintzen kuretako apai- zarri honakoa entzutean: «Si- netsi, neba-arrebok, ez dago infemurik». Hori bai aldaketa! Eta deabnia? Erretiroa har- tutu?

—Zein da, gaur egun, erlijioen garrantzia munduan?

—Ez dakit Eucopan edo Estati Batuetan zer gertatzet den, baina Kuban idazlea bertan bizi da aspaldianik, errepul- bika sozialista izanagatik ere (heraz, guztiz laikoa), erlijio kutsua duten kontzeptuak ezin ekidin. Jose Marti 'zpos- tolua' da, gerietan hildako iraultzaileak 'martiriak', 'ka- pitalismoaren infernua' aipa-

tzen dute... Halaber, 'Ebanje- listak', 'Metodistak', 'Jehova- ten Lekukoak' eta beste, uharte osoan hedatu dira, Afrika- tit heidu. 'yoruba' erlijioari lehiatu gabe, berau deiatik arrunteena eta usuena. Ez da, beraz, txantxetako kontua er- lijoa.

—Ipuinetako gertaerak ikus-

pegi nahiko objektibo bate- tik kontatuta daude. Irakur- leen esku utzi nahi izan duzu interpretazioa?

—Idazlearen eginkizuna ar- azoa zuzen planteatzea da, ez hora konpontzea edo harraka- ko formulak asmatzea. Biziak eta historiak aurrena seginuko dute, baina egiazko munduan. Gehienetan idazle-poetak ez dira izan politikari onak; go- goztu Louis XVIIIlik Chateaubriand-i esan ziona: «Poeteek ez dute ezteruako balio». Ni saia- tu egiten naiz historiak era ob- jektiboa kontatzen, soiliki gertsakizunen lekuos bainin- tzen.

—Zure begirada ironikoa iga- mi uste izan dut pasarte asko-

tan. Hala da?

—Bai, nalu gabe ere, horregatik utzi nion istorio gehiago idazteari, komikotasunera le- tratzetan ari nintzela ohartuta. Radaude hiruxpalau istorio elkarren ondoan idatzi nitue- mak, berregarri man daitezke- naik.

—Kontakizunetan bortizke- ria, odola eta bidegabekeria- dira nagusi. Erlijoaren alde- di iluna erakutsi nahi izan duzu?

—Lehenago aipatu bezala, liburua et da helki nintzik har- tarako erabakitzik, ezta helbu- ru sohabetik ere, baitik eta istorioak pilatuz joastek. Egia da bururau ego zaintzidan garekin erlijioaren sile ilunak erakusten dituztela. Guztiz- tekin ere, dibertigarril zi- tekeen batzuk tintontzian genatu dira, adibidez, Lichten- berg-ek aipatzen duen hona- koa: Akitaniako monasterio hizkuntza sagatatu bat ja- zuelako santu izendatu zuten sanguarena.

Idazle bakana

—Liburuan aurkezen eki- taldian, Jose Angel Iribarri editoreak esan zuen ez da goela euskal letretan zeuk bezala idazten duenik. Ho- rretaz kontziente zara?

—Bai, erabiltzen dudan euskal- renaren hatira, batez ere. Nik, o- dea, ez dutuste uretik dagoe- nik, esateniko. 'Herria' aldiarriko euskalari. Galderan da es, bata nola bestea, zergatik har- tzan diren «martetaren min- tzatatzatza».

—Nola definituko zenuke zure estiloa?

—Lehenengoko barrokismoa bur- ter utzirik, orain hitz apur- tan ahalik eta gehien esaten shalgintzen naiz, eta argi ita- ten ere bai, guztiz ere sintaxiaz dudala ardura, esaldiak isuri batean bezala janio behar direlanik, ez zirkula kolpeka.

—Idazleaz gain margolarria ere bazatenetan, zure obrak ilus- tratu ohi dituzu, eta lan be- rri hau ez da salbuespena. Zure ustez, zer ekarpen egiti- den diete irudiek testuari?

—Etxean 'El Quijote' geneukan oso argitaraldi politikan, Dore- ren grabatuez jantzia. Marrazkiok txiki-txikitik bolatu didate gogoa. Agian haur- etaugartia izan daiteke, baina nire ustez irudiek dinen liburuak politagoak dira. Jun- gerek, ordea, arriskutsuak di- rela dio, irakurlearen imdime- nari eragiten diotelaiko. Han- dik, ez naiz sariatzen ipuina 'ilustratzen', baina idaztakoa- rekin harremanen bat eduki dezakeen zerbait marrazten. Apaindura gisa. Neurri zidetik, lagunak marrazteko sartzak ere bada, berariez gogoratzan naizelako seinale.